

ДО ІСТОРІЇ КРИЛОСЬКОЇ ГОРИ XIV – СЕРЕДИНИ XVII ст.

Статтю присвячено вивченню королівського привілею на право вільного вирубування у вікторівських лісах крилоським підданам галицько-львівського православного єпископа. Документ, виданий у контексті Гадяцької унії, спираючись на уставну грамоту-фальсифікат Галицької церкви князя Лева Даниловича, вперше чітко зафіксував існування поряд з архієрейським осідком на Крилоській горі однойменного сільського поселення.

Ключові слова: Крилос, монастир, Галицька церква, Вікторів, королівський привілей.

Церковна історія Крилоської гори як духовного осердя Галицької землі продовжує привертати увагу не одного покоління дослідників. Роль галицького єпископського та митрополичого центру за останні два сторіччя доволі помітно висвітлено в історичних студіях¹. Адже перші своєрідні кроки у цьому напрямі сягають ще XIV ст., коли в середовищі галицького православного духовництва було створено відому уставну грамоту-фальсифікат князя Лева Даниловича (1264–1301) для Успенського митрополичого собору, датовану 8 березня 1301 р.²

Власне поява цього документа, пов'язана, на думку Олега Купчинського, з непевним статусом Галицької митрополії у XIV – на початку XV ст.³, призвела до цілого ряду його пізніших монарших підтверджень разом із продукуванням нових надань для галицько-

---

¹ Історіографічний огляд див.: Сkochиляс І. Галицька (Львівська) єпархія XII–XVIII століть : організаційна структура та правовий статус. Львів : Вид-во УКУ, 2010. С. 35–83.

² Детальний аналіз й публікацію відомих списків цього привілею див.: Купчинський О. Акти та документи Галицько-Волинського князівства XIII – першої половини XIV століть. Дослідження. Тексти. Львів : Наукове Товариство імені Шевченка, 2004. С. 627–668.

³ Там само. С. 629.

львівських владик XVI–XVIII ст. Починаючи з 1581 р., коли король Речі Посполитої Стефан Баторій (1576–1586) вперше конфірмавав галицький катедральний привілей князя Лева⁴, схожі процедури 1592 р., 1691 р. і 1716 р. здійснили Сигізмунд III Ваза (1587–1632), Ян III Собеський (1674–1696)⁵ та Август II Фрідріх (1697–1706, 1709–1733)⁶ відповідно. Тож грамота-фальсифікат 1301 р. ввійшла в тогочасне правове поле, ставши основою бенефіційного розвитку галицько-львівського владництва ранньомодерного часу.

Початок сталого формування церковного маєтку в Галичі, очевидно, сягає часів фундації тут єпископства між 1144–1157 рр.⁷, однак конкретнішу інформацію про володіння галицької катедри вдається дізнатися з фрагментарних джерел XIV–XVI ст. Зокрема вже згаданий привілей-фальсифікат князя Лева Даниловича 1301 р. в загальних рисах перераховує села із людьми, а також поля та ліси, зокрема вказуючи розмежування князівських і боярських угідь, як це було з давніх часів, що належали до галицької катедри⁸. Разом з тим текст «Лєвової грамоти» містить інформацію про князівську десятину, данини від духовництва та промислів, які мали на меті забезпечувати належне функціонування галицького владництва.

Ймовірно розширення галицького церковного маєтку відбулося на початку XV ст., коли за нетривалого управління Галицькою землею подільського володаря Свидригайла Ольгердовича (1399–1401) відбулося приєднання села Підгороддя до *Крилосо*⁹. На такий розвиток подій, на думку Віталія Михайловського, вказує розмежування між володіннями крилошан на чолі з митрополитом-намісником Яковом

---

⁴ Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie. Warszawa : AGAD, 2016. [Електронний ресурс]. Режим доступу : www.agad.gov.pl (дата звернення 28.02.2019) *Metrica Regni Poloniae Digitalis*. Księga 123. K. 501–502 zw.

⁵ Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z Archiwum tak zwanego bernadyńskiego we Lwowie (далі – AGZ) / [w skutek fundacji śp. Aleksandra hr. Stadnickiego wydane staraniem Galicyjskiego wydziału krajowego]. we Lwowie : Główny skład w księgarni Seyfartha i Czajkowskiego z I. Związkowej drukarni, 1868. T. 1. S. 94–107.

⁶ Купчинський О. Назв. праця. С. 628.

⁷ Скочиляс І., Фрис В. Духовна спадщина давнього Галича. Науковий збірник. Львів : Вид-во УКУ, 2018. Серія «Київське християнство». Т. 12. С. 88–97.

⁸ Купчинський О. Назв. праця. С. 647–655, 663–668.

⁹ Михайловський В. Історія одного розмежування біля Крилосо в 1412 році // Вісник Львівського університету. Серія Історія. Львів, 2010. Вип. 45. С. 527.

Гричином* та представником місцевої знаті Костем Головенчичем, яке здійснив 1412 р. галицький староста Анджей Цьолка (1412–1414)¹⁰. На середину XV ст. Крилоський катедральний монастир уже володів двома селами – Підгороддям та Благовіщенням. Принаймні таку інформацію зафіксовано при продажу місцевим старостою Станіславом з Ходча (1452–1474) права опікунства над обителлю, а отже і всіма доходами галицьких владик, 28 червня 1458 р. на користь шляхтича Романа Осталовича¹¹.

Близько 1470 р. в Крилоському монастирі за присутності митрополита Київського, Галицького і всієї Русі Григорія II *Болгариновича* (1458–1473) король Казимир IV Ягеллончик (1447–1492) надав привілей на володіння селом Перегінським для галицької обителі¹². Вже 1475 р. Казимир IV передав керівництво над Перегінським монастирем галицькому намісникові Андрієві Свистильницькому¹³. Кілька років перед цим 1472 р. згаданий раніше королівський урядник Станіслав з Ходча дарував для каноніка Івана в Крилосі разом з його *Canonicatus (Капітулою/Крилосом)* сіножать *Чиганів/Читанів*, про що свідчить підтвердження цього привілею королем Стефаном Баторієм на прохання владика Гедеона Балабана (1565/76–1607) від 31 січня 1581 р.¹⁴

---

* Прізвище «Гричин/Гречин» вочевидь підкреслює грецьке походження особи або її стосунок до «грецького світу». Див. Сковчиляс І. Галицька (Львівська) єпархія XII–XVIII століть. С. 540.

¹⁰ Михайловський В. Назв. праця. С. 521–527, 532–534.

¹¹ AGZ / [w skutek fundacyi śp. Aleksandra hr. Stadnickiego wydane staraniem Galicyjskiego wydziału krajowego]. we Lwowie : Główny skład w księgarni Seyfartha i Czajkowskiego z I. Związkowej drukarni, 1887. T. 12. S. 437–438.

¹² Сковчиляс І. Галицька (Львівська) єпархія XII–XVIII століть. С. 154, прим. 50.

¹³ *Marticularum Regni Poloniae Summaria, excusiss codicibus, qui in Chartophylacio Maximo Varsoviensi asservantur* (далі – MRPS) / T. Wierzbowski. *Varsoviae : Typis Officinae C. Kowalewski, 1905. Pars 1 : Casimiri IV regis tempora complectens (1447–1492)*. S. 67. № 1304.; Кметь В. Юрисдикційний статус та організаційна структура Галицької (Львівської) єпархії (XII – середина XVI ст.) // Ковчег. Ч. 3. 2001. С. 140.

¹⁴ *Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie. Warszawa : AGAD, 2016. [Електронний ресурс]. Режим доступу : www.agad.gov.pl (дата звернення 18.07.2019) Metrica Regni Poloniae Digitalis. Księga 123. K. 503zw–504; Pelesz J. *Geschichte der Union der Ruthenische Kirche mit Rom von den ältesten Zeiten bis auf die Gegenwart* : in 2 bd. Wien : Druck und der Mechitharisten-Buchdruckerei (W. Heinrich.), 1878. Bd.1. S. 561; Пастернак Я. Старий Галич – археологічно-історичні дослідження 1850–1943 рр. Івано-Франківськ : Плай, 1998. С. 33–34.*

Показово, що впродовж XIV – першої половини XV ст. «княжа» міська агломерація Галича XII–XIII ст., очевидно, остаточно перестала становити єдиний соціотопографічний організм. Свідченням цього є ототожнення колишніх галицьких міських ділянок із такими селами, як Комарів (70-ті роки XIV ст.), Підгороддя (1401 р.), Сапогів (1401 р.), Залуква (1440 р.), Благовіщення (1458 р.) та ін. Разом з тим у межах старого дитинця й надалі функціонував архієрейський осідок, відображений у джерелах під назвою *Крилос*, котрий щонайменше до середини XVII ст. не слід ідентифікувати із сільською місцевістю¹⁵.

Впродовж XVI ст. *Крилос* отримав новий поштовх до суттєвої реорганізації, спричинений насамперед фундацією православного єпископства у Львові 1539 р. Поява керівного архієрея у столиці Руського воєводства з титулом єпископа Львівського, Галицького та Кам'янець-Подільського безперечно сприяла конфірмації старих та отриманню нових бенефіціїв для галицького владцтва. Так, король Сигізмунд II Август (1548–1572) спершу на прохання єпископа Макарія Тучапського (1539–1548) 1548 р. дозволив викупити маєтності перегінської обителі з приватних рук, а 1564 р. затвердив реституцію села Перегінського разом із монастирем у посідання галицької митрополічної церкви Успіння Пресвятої Богородиці^{16**}. Важливим у контексті розвитку галицького катедрального маєтку став початок 1581 р., коли за активного лобювання владики Гедеона Балабана король Стефан Баторій вперше підтвердив «привілей князя Лева» та дарування старости Станіслава з Ходча.

---

¹⁵ Пастернак Я. Назв. праця. С. 34–35.

¹⁶ AGZ. Т. 1. S. 99–100.

** Важливо, що в документі інформується про належність цих дібр до галицької катедри з давніших часів, можливо *terminus ante quem* 1470 р., адже відомо, що акти XVII ст. пов'язані із судовими процесами щодо згаданих маєтностей згадують про те, що Перегінський монастир Святого Онуфрія заснував князь Федір Ольгердович. Див. AGZ. Т. 1. S. 103. Цілком ймовірно, що фундація православного монастиря в Перегінському і розширення катедральних володінь у Крилосі, які на межі XIV–XV ст. здійснили Федір і Свидригайло Ольгердовичі, були спільним актом підтримки Галицької митрополії, адже до 1407 р. їхній брат король Владислав II Ягайло (1386–1434) домагався висвячення на галицького першоієрарха власного кандидата луцького єпископа Йоанна (Саву/Бабу). Див.: Скорчилиас І. Галицька (Львівська) єпархія XII–XVIII століть. С. 531.

Можливо, такі старання галицько-львівського єпископа пов'язувалися з будівництвом Успенської церкви в *Крилосі*, час зведення якої більшість дослідників датують між 1579–1584 рр.¹⁷

Не надто сприятливі умови для функціонування православного духівництва Речі Посполитої першої чверті XVII ст., головно зумовлені впровадженням церковної унії 1596 р., вочевидь позначилися й на документообігові стосовно галицьких митрополичих дібр. Зокрема реєстрацію грамоти князя Лева у ґродських та земських актах, яку свого часу затвердили Стефан Баторій (1581 р.) та Сигізмунд III Ваза (1592 р.), крилоський *commendarius* Степан, священники Іван Підгірний, Петро і дякон Василь здійснили тільки 1642 р.¹⁸ Втім за не менш складних політико-релігійних реалій доби *козацьких воєн* галицько-львівському єпископові Арсенієві Желиборському (1641–1662) вдалося отримати новий привілей для *Крилоса*. Йдеться про малознаний документ, датований 7 червня 1659 р., оригінал якого зберігається під № 72, XVIII фонду (*Колекція рукописів та архів митрополита Андрея Шептицького*) Інституту рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (далі – ІР НБУ)^{***}.

Акт становить привілей короля Яна II Казимира (1648–1668), наданий на прохання владики Арсенія, з дозволом вільного вирубування деревини з монарших лісів у селі Вікторові єпископськими підданими із села Крилоса, зі звільненням останніх від усіх специфічних податків на користь галицького старости¹⁹. Разом з тим документ є формальним

---

¹⁷ Вуйцик В. Церква Успення Пр. Богородиці в Крилосі. До проблеми датування // Вісник інституту «Укрзахідпроектреставрація». Львів, 2004. Ч. 14. С. 268–278; Корнієнко В. Епіграфіка сакральних пам'яток Галича (XII–XIX ст.) // Галич. Збірник наукових праць / за ред. М. Волощука. Івано-Франківськ : Лілея НВ, 2016. Вип. 1. С. 75–84; Гусак А. До історії церкви Успіння Пресвятої Богородиці в Крилосі // Галич і Галицька земля : матеріали науково-практичної конференції, м. Галич, 25 жовтня 2018 р. / редкол. В. Костишин та ін. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2018. С. 330–340.

¹⁸ AGZ. T. 1. S. 96.

^{***} Висловлюю щирю вдячність старшому науковому співробітникові Відділу джерелознавства ІР НБУ імені В. І. Вернадського к. і. н. Тимурові Горбачу за всебічне сприяння в отриманні фотокопій документа.

¹⁹ ІР НБУ ім. В. І. Вернадського, ф. XVIII (Колекція рукописів та архів митрополита Андрея Шептицького), № 72. Арк. 1–1 зв.

підтвердженням давньої грамоти князя Лева, про що, власне, згадано в тексті: «...*przychyliąc się też do Przywileiu Xiążęcia Lwa Syna Daniela Xiążęcia Ruskiego, przed nas, przez pomienionego Wielebneg[o] Episkopa Lwowskiego producowanego Aprzez Antecessorow naszych Świętey Pamięci Krolow Polskich potwierdzonego*»²⁰. Поява такого привілею, як слушно зауважив Ігор Сkochиляс, пов'язана з укладенням та імплементацією Гадяцької унії 1658–1659 рр., зокрема особистою заангажованістю у цьому процесі братів Желиборських – владики Арсенія і Адама (майбутнього галицько-львівського єпископа Атанасія, 1663–1666), котрі намагалися легітимізувати правовий і матеріальний статус своєї церкви в таких політичних умовах²¹.

Спеціальні позначення на звороті пергаменту вказують, що 1722 р. привілей було внесено до Актів львівської капітули (тоді ж його конфірмавав Август II Фрідріх), а 1781 р. до Табулярних книг²². До наукового обігу у вигляді короткої латиномовної реґести акт ввів о. Антін Петрушевич на сторінках *Зведеного галицько-руського літопису*²³. Повноцінне видання тексту привілею з україномовним перекладом здійснив О. Купчинський. Дослідник, щоправда, використав копію документа, створену при конфірмації королем Августом II від 21 листопада 1722 р., вказавши в бібліографічній довідці про невідомість перебування оригіналу²⁴. Безпосередньо з автентичним актом працював

---

²⁰ Там само. Арк. 1.

²¹ Сkochиляс І. Ідея Гадяцької унії як легітимізація правового та матеріального статусу Східної церкви в Речі Посполитій (приклад Львівської єпархії) // 350-lecie unii hadziackiej (1658–2008). Warszawa, 2008. S. 89–124. Принагідно висловлюю щиросердечну подяку професорові Ігореві Сkochилясу (УКУ) за люб'язно наданий електронний варіант власної статті.

²² Чернухін Є. Колекція рукописів та архів митрополита Андрея Шептицького. Каталог фонду XVIII Інституту рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. НАН України. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського; Інститут історії України. Київ : Інститут історії України НАН України, 2011. С. 33.

²³ Петрушевич А. Сводная галицко-русская лѣтопись съ 1600 по 1700 годъ // Литературный сборникъ издаваемый Галицко-русской Матицею 1872 и 1873. Львовъ : Из типографіи Ставропигійского Института, 1874. С. 556.

²⁴ Купчинський О. Назв. праця. С. 1013–1015.

І. Скочилиас, опублікувавши його фрагмент у статті, присвяченій легітимізації права та церковних маєтків галицько-львівського владництва в контексті Гадяцької унії²⁵. Та все ж, незважаючи на помітну увагу з боку дослідників, у найновішому каталозі XVIII фонду ІР НБУ, який уклав Євген Чернухін, інформація про будь-яку бібліографію відсутня²⁶.

Слід зазначити, що оригінальний текст має кілька незначних відмінностей з тим, який опублікував О. Купчинський. Очевидно, під час копіювання у реченні при перерахунку ряду податків, від яких король звільнив підданих єпископа, переписувач пропустив слово *nazwaneu* і дописав його вище над рядком²⁷, натомість у привілеї це слово записане в одному рядку (див. додаток 1, 2)²⁸. Також археографові не вдалося відчитати назву одного з видів податку *Żyrzyczyna*²⁹ (переклад – *жирщизна*)****, сумнівно ідентифікувавши його із *lytrszczyzna* (переклад – *літрщина [?]*)³⁰. Обкладання податком *жирщизни* передбачало оплату чи данину за право випасання нерогатої худоби в лісі і практикувалось ще наприкінці XVIII ст.³¹ Безперечно такі дрібниці суттєво не впливають на археографічний характер публікації, а радше доповнюють її зміст.

Важливо, що в документі *Крилос* досить чітко і неодноразово названо сільською місцевістю: «Dobr **Wsi Krilos** [акцент. – А. С.] pod Haliczem...у poddanuch iego **Wsi Kriłoskiey** [акцент. – А. С.]»³². Така ідентифікація у

---

²⁵ Скочилиас І. Ідея Гадяцької унії. Прим. 43.

²⁶ Чернухін Є. Колекція рукописів та архів митрополита Андрея Шептицького. С. 33.

²⁷ Купчинський О. Назв. праця. С. 1013.

²⁸ ІР НБУ ім. В. І. Вернадського, ф. XVIII (Колекція рукописів та архів митрополита Андрея Шептицького), № 72. Арк. 1.

²⁹ Там само.

**** Консультацію при відчитанні складних частин тексту надав проф. Мирон Капраль (ЛНУ ім. І. Франка / Львівське відділення ІУАД ім. М. С. Грушевського НАН України), за що виголошую щире подяку.

³⁰ Купчинський О. Назв. праця. С. 1013–1014.

³¹ Na styku kultur i narodów. Galicyjskie miasta i miasteczka w józefińskim katastrze gruntowym. Kraków : Towarzystwo wydawnicze „Historia Iagiellonica”, 2018. Т. 1 : Brody (opracował Tomasz Kargol). S. 7.

³² ІР НБУ ім. В. І. Вернадського, ф. XVIII (Колекція рукописів та архів митрополита Андрея Шептицького), № 72. Арк. 1.

джерелах доволі нетипова для *Крилоса* і починає з'являтися на сторінках актового матеріалу з XVII ст. Так, 1602 р. у ході майнових суперечностей між шляхтичем Якубом Потоцьким (1554–1613) та єпископом Гедеоном Балабаном разом з капітулою Крилоського монастиря, фігурує *Andrey de villa Krylos*³³. Одна з постанов Галицького сеймику від 17 червня 1648 р. стосовно місць збору посполитого рушення називає серед інших міст та сіл Крилос з округою (*Krylos cum attinenciis*)³⁴. Цікаво те, що при заснуванні села Вікторова, про яке інформує Люстрація галицького староства 1565 р., *Крилос* якраз названий винятково як монастир: «Wiktorow wieś która ab Anno Domini Millesimo Quingentesimo Quinquagesimo Octavo poczała się sadowić w lesie nad rzeką Lukwią puł mile od Halicza za **manasterem Krylosem** [акцент. – А. С.]»³⁵, а майже за століття обидві місцевості фігурують у королівському привілеї 1659 р. як звичайні села. Отже, слід припустити, що впродовж першої половини XVII ст. навколо архієрейського осідку і монастиря *Крилоса* сформувалося однойменне сільське поселення. Очевидно, територію старого дитинця *Крилоську гору* й надалі використовувало духовництво, а прилеглі до неї пагорби та схили обжили світські особи, підлеглі галицько-львівських єпископам.

Пізніші церковні й урядові документи з другої половини XVIII ст. дедалі переконливіше підкреслюють статус *Крилоса* як сільської місцевості. У звіті владики Лева Шептицького (1747–1778) до Римської курії про становище єпархії та церков від 1761 р. згадується, що галицький катедральний храм стоїть у селі Крилосі, де тоді мешкало 30 архієреєвих підданих³⁶. Також про Крилос як село говорить алфавітний

---

³³ ЛННБ ім. В. Стефаника, Відділ рукописів, ф. 77 (Антін Степанович Петрушевич), оп. III, спр. 15, Арк. 76.

³⁴ AGZ / [W dalszym ciągu wydawnictwa fundacji Al. Hr. Stadnickiego ogłoszane przez Towarzystwo Naukowe we Lwowie. Wydał Antoni Prochaska]. we Lwowie : Nakładem Towarzystwa Naukowego z Zasiłkiem Funduszu Kultury Narodowej, 1931. T. 24. S. 69.

³⁵ Zakład Narodowy im. Ossolińskich. Dział rękopisów. Rkps. 2127. Lustracje starostwa halickiego z lat 1556 i 1661. S. 33.

³⁶ Головацький Я. Львовская руска єпархія передъ стома лѣты // Зоря Галицкая яко альбумъ на годъ 1860. Львовъ : Типомъ Института Ставропигійского, 1859. С. 257–258, 261.

вказівник усіх населених пунктів Галицької землі, складений у перші роки австрійського володарювання³⁷. Свого часу вищезокреслені спостереження дали підстави Ярославові Пастернаку припустити, що вже у другій половні XVIII ст. біля крилоського монастиря з числа церковної прислуги заснувалося село³⁸. Втім зміст королівського привілею 1659 р. дає поважні підстави припускати, що подібний процес розпочався щонайменше до середини XVII ст.

Підсумовуючи понад трьохсотлітній період церковної історії *Крилосо*, слід підкреслити його постійну духовну значущість, відображену катедральним статусом, для сакрального простору Галицької землі в її широку розумінні. Функціонування тут низки еклезіальних структур – єпископства, митрополії, генерального намісництва чи монастиря (монастирів) наперед визначило дальшу долю цієї місцевості як осідку духівництва. З часом приречений на аскетичне буття колишній центр княжого столиці перетворився на сільське поселення. Згідно з наново прочитаними і переосмисленими джерельними свідченнями 1659 р. в контексті віднайдення оригіналу відповідного привілею королівська канцелярія ідентифікувала Крилос із селом, котре належало до катедральних дібр галицько-львівського владики. Отже, процес *сільського обживання Крилоської гори* слід датувати перед серединою XVII ст.

Andrii Stasiuk (Halych – Ivano-Frankivsk, Ukraine)

To the history of Krylos mountain of th 14th – the mid- of 17th centuries

The article is devoted to the study of royal privilege for the right of deforestation in the Viktorivs forests of Krylos subjects of the Galician-Lviv Orthodox bishop. The document was issued in the context of the Union of Hadiach, relying on the charter of falsification of the Galician Church of Prince Lev Danilovich, for the first time clearly recorded the existence near the bishops' settlement on the Krylos mountain the village with the same name.

Key words: *Krylos, monastery, Galician church, Viktoriv, royal privilege of Krylos subjects.*

---

³⁷ Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника, відділ рукописів. Ф. 141. Колекція Александра Чоловського оп. 3, спр. 3477. Алфавітний покажчик всіх населених пунктів, що знаходяться в Галицькому краю Королівства Галичини і Володимирії, друга половина XVIII ст. Арк. 5.

³⁸ Пастернак Я. Назв. праця. С. 38.

Текст з оригіналу привілею ІР НБУВ, ф. XVIII
(Колекція рукописів та архів митрополита Андрія Шептицького), № 72.

Recto

IANKAZIEMIERZ |

**Z Bożey Laski KROL Polski. Wielkie Xsiaże Litewskie. Ruskie. Pruskie.
Mazowieckie. Zmuzkie. Inflantskie. Smolenskie. Czerniehowskie A |
Szwedzki Gottski Wandalski Dziedziczny KROL |**

Oznaymuiemy tym Listem naszym, wszem wobec y każdemu zosobna komu to wiedzieć należy, iż my za intercessia [...] ³⁹ tak Panow Senatorow naszych, iako y Poslow | ziemskich nateraznieży Seym Walny Szcześliwie zgromadzonych, za Wielebnym Arseniuszem Żeliborskim Episkopem Lwowskim Halickim y Kamienca | Podolskiego, do nas wczynioną, przychylaiąc się też do Przywileiu Xiążęcia Lwa Syna Daniela Xiążęcia Ruskiego, przed nas, przez pomienionego Wielebneg[o] | Episkopa Lwowskiego producowanego Aprżez Antecessorow naszych Swiętey Pamięci Krolow Polskich potwierdzonego, także y do wolności w Dyplomie | narodowi Ruskiemu nadanych, o nemu w Lassach naszych Krolewskich Wiktorowskich, do Wsi Wiktorowa należących, wolny wrąb na Budynek na Opal | y navzywanie domowe, także y poddanym iego, Dobr Wsi Krilos pod Haliczem, do Władystwa Lwowskiego Halickiego przynależących, dać y pozwolić ymy|sismy, iakoż daiemy y poddanych tey Wsi, od Exactiey niezwyczajney nazwaney Żyrszczyzna, y Osep, y wszytkich in genere et specie, przez Starostow | Halickich, dotąd nad prawo tey Wsi wybieraney wwalniamy. Co dowiadomości wszystkim, komu należy, mianowicie Vrodzonemu Andrżeiowi Potockiemu | Staroscie Halickiemu, y inszym napotym będącym Starostom, y ich namestnikom oznaymuiemy y roskazyiemy, aby pomienionego Wielebnego Władykę | Lwowskiego, y poddanych iego Wsi Kriloskiey, według tego naszego Przywilegiu zachowali, y niwczym nieprzeszkadzali, dla Laski naszej, y aby tym więk|szyey wiary ywagi pismo to zostawało : Ręką naszą podpisuiemy, y Pieczęć Koronną przyćisnąć rozkazaliśmy. Dano w Warszawie. Dnia VII Miesiaca | Czerwca Roku Panskiego MDCLIX. Panowania Krolewstw naszych, Polskiego, XI. Szwedzkiego, XII, Roku. |

JANKAZIMIERZKROL |

JanIgnacy Bąkowski | Podkomorzy Chełmski

---

³⁹ У цьому місці слово, яке неможливо відчитати через пошкодження пергаменту на згині. Очевидно, дефект уже був при копіюванні 1722 р., адже в публікації О. Купчинського теж відсутнє його відчитання (Купчинський О. Назв. праця. С. 1013).

Написи на звороті (verso):

Praesens Privilegium apud [Ceasaro] Regias Tabulas Provincialis Galicienses impertrato praeve consensu | in Libro Majestatis antiquorum [d]ipolmatum Tomo 2^{di} pagina 55 de verbo ad verbum ingrossatum atgz. | in Libro Praenotatioum [a]ntiqu[or]um Tomo 4ro pagina 143 № 4ro est preanotatum Actum Leopoli die | 16 gbris Anno 781 |

Theophilus de Szczuka Ceasaro Regias | Tabulas Registrator

Od N. króla Imci Jana | Kazimieza Arseniuszo|wie Żeliborskim | na Wolny wřąb w Lasach | Wiktorowskich | Krylosowi dany | 1659 Roku | 7mo lunii

Liber majests. tom. 2 | pag. 55

Privilegium praesens Feria Quarta in Cra|stino Festi S[a]ncti Aegidis Abbatis Anno Do|mini 1722 ad Acta C[ast]rens Capitanealia | Leopoliensia per oblatam perrectum Su|scept[um] et Ingrossat[um].

Intabuletur; Decretum insepione Caes[aro] Re[g]ias Com; Tab[ulas] Leopoli die 14ta | Augusti 1781 ad.

Xawerius Korczyński | Actuarius

Опис за каталогом: Чернухін Є. Колекція рукописів та архів митрополита Андрея Шептицького. Каталог фонду XVIII Інституту рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. НАН України. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського; Інститут історії України. Київ : Інститут історії України НАН України, 2011. С. 33. № 114 (72).

1659 р. червня 7. Варшава. Ян-Казимир до Арсенія Желіборського, єпископа Львівського, Галицького та Кам'янець-Подільського, і до крилошан про надання їм права вирубувати деревину у Вікторівських лісах.

1 арк. (зв. чистий). Пергамен: 215+80 x 380. 12 рядків. Чорнило брунатне. Скоропис. Польська мова. Підписи короля і Биковського, підкоморія Холмського⁴⁰. Відбиток королівської печатки⁴¹ на червоній мастиці в металевій кустоді на жовто-зеленому шнурі та канцелярської печатки під кустодою на звороті.

---

⁴⁰ Ян-Ігнацій Бонковський (1615–1679), підкоморій Хелмінський. – А. С.

⁴¹ Печатка менша коронна діаметром 62 мм. – А. С.

Записи латиною на згортці про внесення постанови до Актів Львівського капітулу 1722 р.⁴², до Табулярних книг 14 серпня 1781 р. за підписом Ксаверія Корчинського. На звороті записи реєстратора Теофіла де Щука про внесення привілею до т. 2, с. 55, Книги давніх актів і т. 4, с. 143, № 4, Книги постанов 16 листопада 1781 р.

Старі шифри. На конверті *A/II; Ч: 37; 2666–58; 140/1пл*; червоним олівцем № 77. На документі *XLIV; XIV; Litera Z; Litt F. G.; ad № 1622.*

Переклад тексту за публікацією: Купчинський О. Акти та документи Галицько-Волинського князівства XIII – першої половини XIV століть. Дослідження. Тексти. Львів: Наукове Товариство імені Шевченка, 2004. С. 1013–1015.

Переклад

Ян-Казимир з ласки Божої король Польщі, великий князь литовський, руський, пруський, мазовецький, жмудський, ліфляндський, смоленський і чернігівський, а також шведський, ґотський і вандальський спадковий володар.

Повідомляємо цим нашим листом усіх і кожного зокрема, кому про це слід знати, що ми за поданням як наших панів сенаторів, так і земських послів, щасливо зібраних на нинішній вальний сейм, а також на прохання велебного Львівського, Галицького і Кам'янець-Подільського єпископа Арсенія Желіборського, шануючи привілей князя Лева, сина руського князя Данила, котрий затвердили наші попередники, святої пам'яті польські королі, а [його] показав нам згаданий велебний Львівський єпископ, а також [оберігаючи] вольності, надані грамотою руському народові, вирішили задовольнити [їхнє прохання]. Дозволяємо і надаємо йому [Арсенієві Желіборському] та його підданам з маєтку львівського і галицького владцтва в селі Крилосі під Галичем право на вільне вирубування дерева на будівлі, опалювання і домашній ужиток у наших вікторівських лісах біля села Вікторова. А одночасно звільняємо загалом і зокрема підданих цього села від особливих податків, названих літрщиною [?]⁴³ і осепом, та від усіляких інших [данин], які дотепер всупереч пільгам

---

⁴² У позначенні йдеться не про Львівську капітулу, а Львівські ґродські акти. – А. С.

⁴³ Тут має бути *жирицзною* – див. коментар у тексті статті. – А. С.

цього села стягали галицькі старости. Цим самим повідомляємо й наказуємо всім, кому слід про це [знати], а в першу чергу шляхетному галицькому старості Анджеєві Потоцькому та іншим майбутнім старостам та їхнім намісникам, щоб дбаючи про нашу прихильність, поводитися зі згаданим велебним Львівським владикою і його підданими із села Крилоса згідно з цим привілеєм і ні в чому не шкодили їм.

Щоб цей лист заслуговував на більшу увагу й довір'я, підписуємо його нашою рукою і наказуємо притиснути коронну печатку.

Дано у Варшаві, дня 7-го місяця червня, року Божого 1659, на 11 рік нашого польського, а на 12 нашого шведського панування.

Ян-Казимир, король

Ян-Ігнатій Бонковський, хелмінський підкоморій

Висла печатка.

Переклад написів на звороті (verso):

Наявний привілей до [Цісарсько]-Королівських книг Галицької провінції подано за згодою | у Книгу Королівських давніх актів Тому 2го на сторінці 55 зі слова у слово переписано, а також | у Книгу давніх Постанов Тому 4го на сторінці 143 під № 4^м позначено Дано у Львові дня | 16 листопада року 1781|

Теофіл де Щука Цісарсько-Королівський | Реєстратор Книг

Від короля Його мосці Яна | Казимира Арсенієві Желіборському | на Вільне вирубування у Лісах | Вікторівських | Крилосу даний | 1659 Року | 7го Червня.

Книга Королів. Том 2 | ст. 55

Привілей цей Четвертого дня після Свята Св. Егідія Абата Року Божого 1722 до Актів Гродських Староства | Львівського через достовірний перепис учинено і засвідчено.

Внесено; Декретом Цісарсько-Королівської Комісії; До Книг Львів дня 14го | Серпня 1781 р. Б.

Ксаверій Корчинський | Актуаріус